

YHTEISKUNTATIEETEELLINEN
TIETOARKISTO

Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston vuosikertomus 2008

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
Vuosikertomus 2008

Julkaisija: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto (FSD)
Käyntiosoite: Åkerlundinkatu 2 A, 5. krs, Tampere
Postiosoite: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Puhelin: (03) 3551 8519
Faksi: (03) 3551 8520

Sähköposti: etunimi.sukunimi@uta.fi
fsd@uta.fi
Kotisivu: <http://www.fsd.uta.fi/>

Julkaisu vuosi 2009

Graafinen suunnittelu
Vinjetti Ky

Taitto
Marita Alanko

Tampere 2009

SISÄLLYS

Tehtävät ja tavoitteet	4
Tietoarkiston käyttäjäpalvelu ja tekninen tuki	4
– Aineistojen jatkokäyttö	
– Arkistoitavaksi hankitut aineistot	
– Aineistojen käsittely, aineistoluettelot, asiakaspalvelu	
– Tietoarkiston tekniset palvelut ja tuki	
– Aineistoista ja palveluista tiedottamista	
– Julkaisusarjaan kaksi uutta teosta	
Tietovarannot	9
Kotimaista yhteistyötä ja hankkeita	10
Kansainvälistä yhteistyötä ja hankkeita	12
Kansainvälistä aineistoyhteistyötä	13
Talous	15
Tietoarkiston johtokunta ja valtakunnallinen neuvottelukunta	16
Henkilökunta vuonna 2008	18

Kuviot

Kuvio 1. Jatkokäyttöön toimitettujen aineistojen lukumäärä käyttötarkoituksen mukaan 2004–2008 (kpl)	5
Kuvio 2. Jatkokäyttöön toimitetut aineistot organisaatioittain 2008 (%)	6
Kuvio 3. Arkistoon luovutettujen aineistojen lukumäärä vuosina 2003–2008 (kpl)	7

Tehtävät ja tavoitteet

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto on yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen ja opetuksen valtakunnallinen palveluyksikkö, joka arkistoi ja välittää elektronisia tutkimusaineistoja tutkimus- ja opetuskäyttöön. Toimintaa rahoittaa opetusministeriö. Tietoaarkisto on perustettu Tampereen yliopiston yhteyteen vuoden 1999 alussa.

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto on tallettanut kymmenen toimintavuotensa aikana yli 900 tutkimusaineistoa. Noin kymmenesosa aineistoista on kvalitatiivisia.

Strategiakaudella 2007–2009 tietoaarkisto edistää eri tavoin tutkimusaineistojen keruun, arkistoinnin ja jatkokäytön hyviä tutkimuseettisiä käytäntöjä. Lisäksi tietoaarkisto monipuolistaa perustehtäviinsä liittyvää palvelutarjontaa. Kaikkea kehittämistyötä tukee aktiivinen yhteistyö alan kotimaisten, ulkomaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Strategia-asiakirjat ovat tietoaarkiston verkkosivuilla: <http://www.fsd.uta.fi/hallinto/asiakirjat/>.

Vuonna 2008 Suomen Akatemia otti käyttöön uudet rahoituksen hakuohjeet, ja alkoi vaatia hakijoilta tutkimussuunnitelmaan sisällytettävää tiedonhallintasuunnitelmaa. Se on selvitys siitä, miten hankkeen tutkimusaineistot hankitaan, miten niitä käytetään ja säilytetään ja miten mahdollistetaan niiden myöhempi käyttö. Akatemian uudet ohjeet tukevat tietoaarkiston strategisia pyrkimyksiä.

Suomessa toteutettiin myös ensimmäinen kansallisen tason tutkimuksen infrastruktuuri- en nykytilan ja tiekartan selvitysprojekti. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto lähetti projektille ehdotuksen tietoaarkiston hyväksymisestä olemassaolevien infrastruktuureiden joukkoon ja ehdotuksen tietoaarkiston palvelujen ajanmukaistamiseen ja kehittämiseen tähtäävä suunnitelman hyväksymisestä tiekartalle. Lisäksi Euroopan data-arkistojen CESSDA PPP -projektia esitettiin tiekartalle. Hankkeen johtoryhmä hyväksyi tietoaarkiston olemassaolevien infrastruktuurien joukkoon. CESSDA PPP -projektin se hyväksyi tiekartalle.

Data-arkistoilla on keskeinen rooli kansainvälisesti vertailevan tutkimuksen edistämässä. Tietoaarkisto osallistuu monin tavoin useiden merkittävien tutkimussarjojen aineistonkeruun suunnitteluun, rahoitukseen ja aineiston käyttökuntoon saattamiseen suomalaisten ja ulkomaisten jatkokäyttäjien saataville.

Tietoaarkiston käyttäjäpalvelu ja tekninen tuki

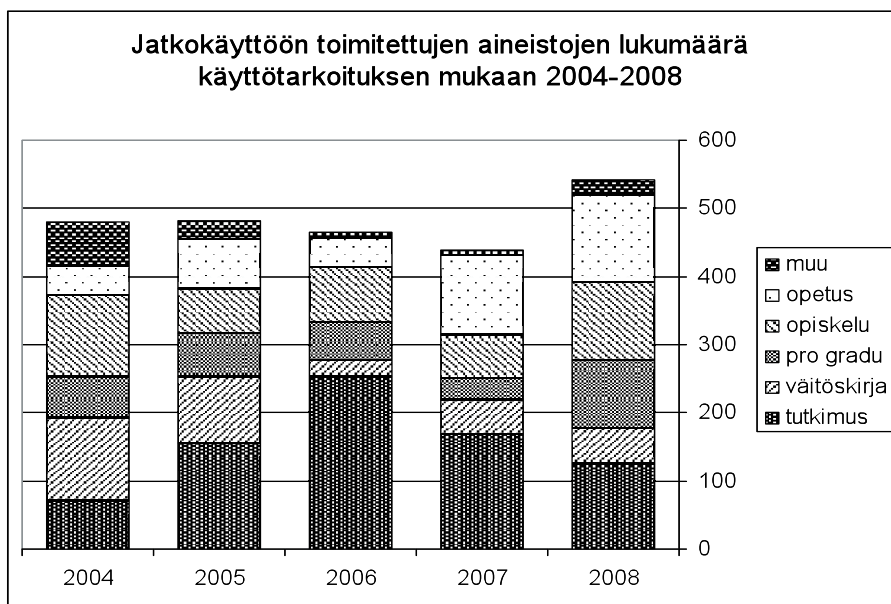
Aineistojen jatkokäyttö

Vuonna 2008 tietoaarkistossa käsiteltiin 246 käyttölupahakemusta, mikä on 86 enemmän kuin vuonna 2007. Jatkokäyttöön toimitettiin 541 aineistoa (438 vuonna 2007). Kasvu selittyy valtaosin opiskelijoiden lisääntyneillä aineistotilauksilla. Toimitetuista aineistoista vajaa kymmenen prosenttia oli kvalitatiivisia.

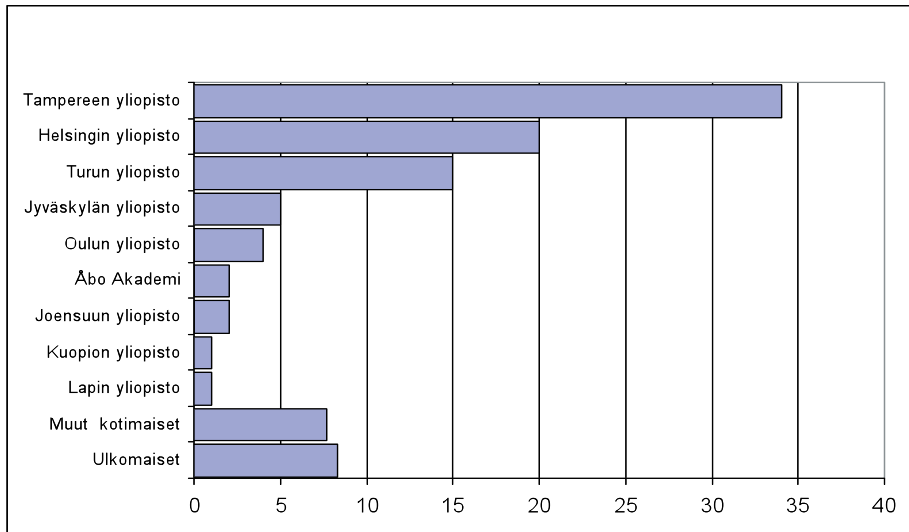
Suosituimpia yksittäisiä aineistoja olivat World Values Survey 2005 Suomen aineisto, Nuorisorikollisuus 2004, European Social Survey 2004/2005 Suomen aineisto, Käsitykset ilmastomuutoksesta 2006 ja Eduskuntavaalitutkimus 2003.

Suosituimmat aineistosarjat olivat Eurobarometrit, International Social Survey Programme (ISSP), World Values Survey, EVAn kansalliset asennetutkimukset, Nuorisobarometrit ja KuntaSuomi 2004.

Yhtä käyttö lupaa kohti luovutettiin keskimäärin kaksi tutkimusaineistoa. Aineistoista 23 prosenttia toimitettiin tutkimukseen, 33 prosenttia opinnäytteisiin (kandidaatintöihin, pro graduun ja väitöskirjoihin) sekä opiskeluun ja opetukseen 39 prosenttia. Aineistoja toimitettiin yhteensä 44 organisaatioon Suomessa ja ulkomailla, eniten Tampereen ja Helsingin yliopistoihin. Ulkomaille toimitetaan aineistojen englanninkieliset versiot.

Kuvio 1. Jatkokäyttöön toimitettujen aineistojen lukumäärä käyttötarkoituksen mukaan 2004–2008 (kpl)

Kuvio 2. Jatkokäyttöön toimitetut aineistot organisaatioittain 2008 (%)

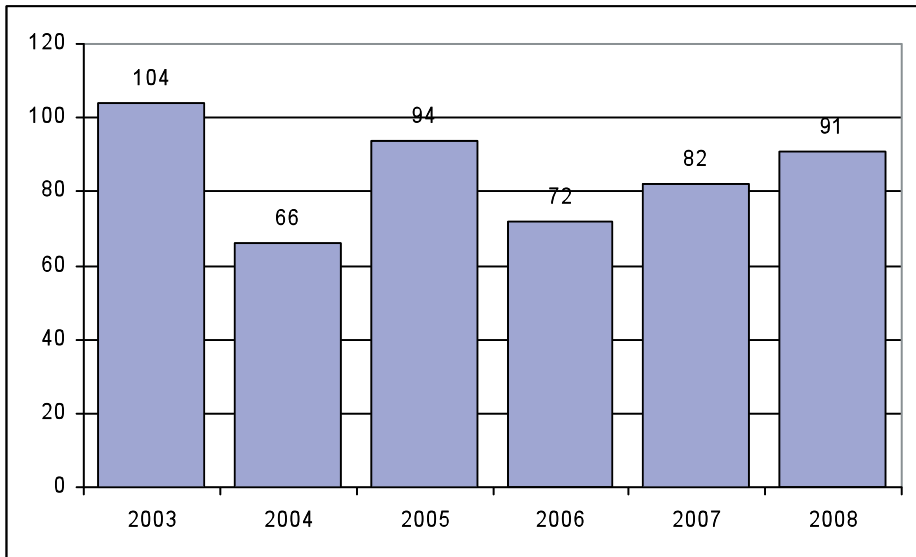
Käyttölupien määrä ei kerro aineistojen koko käyttäjämäärää. Opetustarkoituksiin tilatuilla aineistoilla on yleensä kymmeniä käyttäjiä, mutta vain kurssin opettajalta vaaditaan käyttölupa. Menetelmäopetuksen tietovarannon harjoitusaineistot ja muut vapaasti ladattavat aineistot eivät myöskään sisälly edellisiin tilastoihin. Palvelinlokien perusteella niitä ladattiin vuonna 2008 noin 5000 kertaa.

Arkistoitavaksi hankitut aineistot

Vuoden 2008 aikana aineistoja hankittiin tehostetusti. Tietoarkiston työryhmä kävi paikallistetut aineistot läpi ja arvioi niiden arkistoitavuuden ja jatkokäytön mahdollisuudet kuukausittain. Mahdollisille aineiston luovuttajille lähetettiin arkistointipyyntö sähköpostitse joukkopostituksena. Tietoarkiston henkilökunta paikallistaa mahdollisia arkistoitavia aineistoja muun muassa tutkimusjulkaisuista ja tiedotusvälineistä ja merkitsee aineistojen perustiedot sisäiseen tietokantaan.

Lisäksi tietoarkiston henkilökunta kävi esittelemässä aineistojen arkistointia ja neuvottelemassa tutkimusaineistojen arkistoinnista yli kymmenessä tutkimuslaitoksessa ja yliopistojen laitoksessa.

Uusia aineistoja saatiin arkistoitavaksi vuonna 2008 yhteensä 91. Näistä kvantitatiivisia oli 73, joista kolme pelkkiä kuvailuja, ja kvalitatiivisia 18. Pelkästään kuvaillut aineistot eivät ole saatavissa jatkokäyttöön tietoarkistosta. Kuvailu sisältää tiedon tietoarkiston yhteistyökumppanista, joka huolehtii aineiston toimittamisesta jatkokäyttäjille.

Kuvio 3. Arkistoon luovutettujen aineistojen lukumäärä vuosina 2003–2008 (kpl)

Yli puolet kaikista tietoarkeeseen arkistoiduista aineistoista on kvantitatiivisia kotimaisia ja noin kolmannes kvantitatiivisia ulkomaisia vertailuaineistoja. Kvalitatiivisten aineistojen osuus on runsas kymmenen prosenttia.

Arkistoiduissa kotimaisissa kvantitatiivisissa aineistoissa on yhteensä noin 110 300 muuttujaa ja lähes 1,01 miljoonaa havaintoyksikköä. Lukuun on laskettu mukaan vain sellaiset aineistot, joissa Yhteiskuntatieteellinen tietoarkeisto on alkuperäinen arkisto. Esimerkiksi kansainvälisten aineistosarjojen alkuperäisarkisto on jokin ulkomainen data-arkisto ja Yhteiskuntatieteellisessä tietoarkeistossa säilytetään vain tutkimusaineiston kopiota.

Kilotavuilla mitattuna suurimman massan tietoarkeiston koko aineistovarannosta muodostavat kvantitatiivisten aineistojen havaintomatriisit. Niiden yhteenlaskettu koko 17.2.2009 oli 5,4 gigatavua. Aineistoja ja muuttujia kuvailevaa metadataa, esimerkiksi koodikirjoja ja kyselylomakkeita, oli tietoarkeiston palvelimella yhteensä 1,1 gigatavua.

Aineistojen käsittely, aineistoluettelot, asiakaspalvelu

Toimintavuonna valmistui 73 kvantitatiivisen ja 19 kvalitatiivisen aineiston arkistointi. Nopeimmillaan kvantitatiivisen aineiston prosessointi vei vain neljä päivää. Arkistointi on valmis, kun aineiston kuvailutiedot julkaistaan tietoarkeiston aineistoluettelossa verkossa. Keskimäärin aineiston prosessointi arkistointivalmiiksi kestää noin puoli vuotta. Aineistot ja niihin kohdistuva kysyntä ovat hyvin erilaisia.

Alkuvuonna tietoarkeisto otti vastattavakseen Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen laitoksen *Yleisten kielitutkintojen korpus* -aineistotietokannan käyttämisen hallinnoinnin. Kyseessä on uudenlainen toimintamalli. Verkkotietokanta sijaitsee soveltavan kielentut-

kimuksen keskuksen palvelimella, ja käyttäjätunnuksen ja salasanan voi tilata tietoaarkistolta. Käytäntö on osoittautunut toimivaksi. Käyttäjätunnuksia tilattiin vuoden 2008 aikana yhteensä yhdeksän.

Aineistosivuille laadittiin kolme uutta teemasivua, joille koottiin tietoja saatavilla olevista teemaan liittyvistä aineistoista. Teemoina olivat tietotekniikka kansalaisen arjessa, liikunta ja liikuntapalvelut sekä maahanmuutto, ulkomaalaiset ja rasismi.

Aineiston tilaajista suurin osa sai pyytämänsä aineiston tavoitteiden mukaisesti kahdessa työpäivässä hakemuksen saapumisesta. Ulkomaisia asiakkaita palveltiin kääntämällä aineistoja englanniksi.

Helmikuussa 2008 toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely verkkokyselynä. Kyselyllä kartoitettiin asiakkaiden mielipiteitä muun muassa aineistopalvelusta, tiedotuksesta, verkkosivuista ja aineistovarannosta. Kyselyn mukaan tietoaarkisto on palveleva, asiantunteva ja tarpeellinen. Peruspalvelut ovat ahkerassa käytössä ja ne koetaan hyödyllisiksi. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin ja hyödynnetään palvelujen kehittämisessä.

Aineistojen arkistointisopimusten uusiminen aloitettiin. Tutkijoille suunnatun tutkimusaineistojen tiedonhallinnan käsikirjan kirjoittaminen saatiin hyvään vauhtiin vuoden loppupuolella. DDI3-valmiuksia kehitettiin osallistumalla viikon intensiivikoulutukseen Saksan Dagstuhliissa.

Tietoaarkiston tekniset palvelut ja tuki

Tietoaarkiston vanhenevan palvelinkaluston uusimista valmisteltiin vuonna 2008. Samassa yhteydessä päätettiin uudistaa työasemien ylläpitojärjestelmä. Uusien palvelinten ja asennusjärjestelmän käyttöönotto tapahtui vuodenvaihteen 2009 jälkeen.

Sisäistä operationaalista tietokantaa, TIIPiItä, kehitettiin edelleen käyttäjäpalvelujen esittämien toiveiden mukaan. Esimerkiksi aineistoihin liittyvien julkaisujen kyselyä asiakkailta helpotettiin tietokannan uusien ominaisuuksien avulla.

Vakiintuneiden tukitehtävien ohella teknisen tuen henkilöstö osallistui muun muassa tietovarantojen kehittämiseen.

Aineistoista ja palveluista tiedottamista

Tietoaarkiston tiedottamisen tärkein väline ovat toimivat ja ajantasaiset verkkosivut, joiden kautta arkistopalvelut ovat koti- ja ulkomaisten käyttäjien ulottuvilla ajasta ja paikasta riippumatta.

Vuonna 2008 arkiston suomenkielisillä verkkosivuilla oli keskimäärin lähes 2500 ja englanninkielisillä noin 120 käyntiä vuorokaudessa. Kaikkiaan sivupyynnöiden määrä kasvoi merkittävästi, vuoden 2007 runsaasta 843 000:sta vuoden 2008 noin 950 000:een.

Verkkolehti *Tietoaarkisto* ja sen englanninkielinen versio *FSD Bulletin* ilmestyivät kumpikin kolme kertaa. Painettu Tietoaarkisto-lehti ilmestyi joulukuun alussa. Sen teemana oli tutkimusaineistojen elinkaari.

Tietoarkisto laati tutkimuksen rahoittajille esitteen, jota lähetettiin yli 60 säätiöön tai muuhun aineistojen keruuta rahoittavaan organisaatioon ja yli sadalle henkilölle. Esitteen tarkoituksena on muistuttaa rahoittajatahoja aineistojen linkaaren suunnittelusta ja myös pitkäaikaissäilytyksen taloudellisesta merkityksestä.

Tietoarkiston sähköpostitiedotuslistalla oli vuoden lopussa noin 280 henkilöä. Listalle lähetettiin 11 viestiä. Tiedotuslistan viestit sisältävät muun muassa koosteen verkkosivuilla julkaistuista tiedotteista. Verkkosivuilla julkaistiin noin 40 tiedotetta. Tiedotteita lähetettiin edellisenä vuonna vakiintuneen tavan mukaisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen viestintäyksiköihin ja median edustajille.

FSDlista: <http://www.fsd.uta.fi/ajankohtaista/FSDlistaohje.html>

Tietoarkisto järjesti kaksi kotimaista seminaaria. Tietoarkiston kirjastoyhdyshenkilöt koontuivat Tampereen yliopistossa 16. huhtikuuta. Heille esiteltiin uudistuneita palveluita, tietovarantoja ja ajankohtaisia hankkeita. Tapaamiseen osallistui noin puolet runsaasta 20 kirjastoyhdyshenkilöstä. Tietoarkisto ja Rekisteritutkimuksen tukikeskus (ReTKi) järjestivät yhteistyössä Nuorisotutkimusverkoston kanssa 31. lokakuuta tutkijoille ja opiskelijoille suunnatun seminaarin *Erilaiset aineistot yhteiskuntatieteissä – Esimerkkeinä lastensuojelu- sekä lapsi- ja nuorisotutkimus*. Osallistujia oli lähes 100.

Julkaisusarjaan kaksi uutta teosta

Tietoarkiston julkaisusarjassa ilmestyi kaksi julkaisua, yksi suomeksi ja yksi englanniksi.

Vain verkkojulkaisuna pdf-mudossa ilmestyi Arja Kuula & Sami Borg (2008). *Open Access to and Reuse of Research Data – The State of the Art in Finland*. University of Tampere. Finnish Social Science Data Archive; 7. Kyseessä on lyhennetty ja päivitetty englanninnois suomeksi ilmestyneestä Sami Borg & Arja Kuula (2007). *Julkisrahoitteisen tutkimusdatan avoin saatavuus ja elinkaari. Valmisteluraportti OECD:n datasuosituksen toimeenpanomahdollisuuksista Suomessa*. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja; 6.

International Social Survey Programme -sarjan Suomen aineistosta ilmestyi perinteinen painettu aineistoraportti: Tuomas Zacheus (2008). *Suomalaiset ja vapaa-aika. Raportti ISSP 2007 Suomen aineistosta*. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja; 8.

Tietovarannot

MENETELMÄOPETUKSEN TIETOVARANTO, MOTV

Menetelmäopetuksen tietovaranto on yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden tutkimusmenetelmien opetuksen ja opiskelun verkko-oppimisympäristö. Sitä käytetään sekä itseopiskeluun että menetelmäopetukseen. Tietovarannon käyttö lisääntyi edelleen vuonna 2008. Erityisesti KvaliMOTV kasvatti suosiotaan. Kaiken kaikkiaan MOTVin sivut olivat jälleen tietoarkiston käytetyin alisivusto. Opettajien käyttöilmoitusten perusteella MOTV:ää hyödynsi vuoden

2008 menetelmäkursseilla vähintään 500 opiskelijaa yli kymmeneltä tieteenalalta. Lisäksi lokien perusteella itseopiskelukäytön osuus on lisääntynyt. Viikoittain tietovarantoon kohdistui yli 9000 sivupyynnöä. KvantiMOTVin ulkoasu uusittiin vuonna 2008 ja SPSS-opas päivitettiin ohjelmaversioon 15.

■ MOTV: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

POHTIVA – POLIITTISTEN OHJELMIEN TIETOVARANTO

Tietoarkisto jatkoi suomalaisten poliittisten puolueiden ohjelmien kokoamista POHTIVA-tietovarantoon. POHTIVA avattiin virallisesti keväällä 2007, joten vuosi 2008 oli ensimmäinen täysi toimintavuosi. Lokakuussa 2008 pidettyihin kuntavaaleihin toimitettiin erillissivusto, *Vaalimaatti 2008*, joka sisälsi kaikkien vaaleissa ehdokkaita asettaneiden rekisteröityneiden puolueiden periaate- ja vaaliohjelmat. Ohjelmat lisättiin myös POHTIVAn tietokantaan. Joulukuussa 2008 varannossa oli 829 ohjelmaa 57 puolueelta.

Vaalimaatin käytettävyyttä parannettiin: hakukonetta kehitettiin ja hakutulosten esittämistä selkeytettiin.

Kuntavaalien yhteydessä POHTIVA oli esillä erilaisilla vaalisivustoilla ja se mainittiin muutamassa lehtiartikkelissa. POHTIVAan kohdistui viikoittain noin 1500 sivupyynnöä. Käyttö jakaantui vaaleista huolimatta verrattain tasaisesti koko vuodelle, mikä osoittaa POHTIVAlla olevan jo vakikäyttäjiä.

■ POHTIVA: <http://www.fsd.uta.fi/pohtiva>

EMPIIRISEN SOSIAALITUTKIMUKSEN HISTORIA -TIETOVARANTO

Tietoarkisto julkaisi toukokuussa verkossa vapaasti saatavilla olevan tietovarannon sosiologian väitöskirjatutkimuksista kiinnostuneille. Tietovaranto sisältää tiedot suomalaisista sosiologian alan väitöskirjoista vuosilta 1947–2000. Se eroaa perinteisestä kirjastoluettelosta tarjoamalla tietoa muun muassa väitöskirjoissa käytetyistä tutkimusaineistoista ja aineistonkeruusta.

Tietovaranto verkossa: <http://www.fsd.uta.fi/emsohit/>

Kotimaista yhteistyötä ja hankkeita

DEMOKRATIAINDIKAATTORIT

Oikeusministeriön hallinnoima, vuonna 2007 avattu *Kansanvalta.fi*-portaali sisältää tietoariston toteuttaman osion kansanvallan mittareista. Eri aihealueiden seurantakuvioiden ja -taulukoiden avulla on hyödynnetty vuonna 2006 päättyneen Suomen demokratiaindikaattorit -kirjahankkeen tuottamia tuloksia ja muita tietoja. Tietosisältöjen tuottamisessa on hyödynnetty useita kymmeniä tietoarkistoon tallennettuja aineistoja.

Vuoden 2008 lopulla indikaattoritietovarantoa täydennettiin vuoden 2007 eduskuntavaalien ja vuoden 2008 kunnallisvaalien yhteydessä kertyneillä tiedoilla. Portaalia koordinoivan

oikeusministeriön demokratian vastualueen kanssa sovittiin tiedonkeruun ja tietotuotannon jatkosuunnitelmien yksilöimisestä vuoden 2009 aikana.

■ Kansanvalta.fi-portaali: <http://www.kansanvalta.fi/>

TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA

Tietoarkiston kehittämisspäällikkö Arja Kuula on tutkimuseettisen neuvottelukunnan jäsen. Neuvottelukunta asetti 1.11.2007 työryhmän selvittämään humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen eettisen ennakoarvioinnin ja sen ohjeistamisen tarpeellisuutta. Työryhmän puheenjohtajana toimi Arja Kuula.

Työryhmä jätti mietintönsä tammikuussa 2009 ehdottaen ihmistieteisiin luettaville aloille eettistä ennakoarviointijärjestelmää, jonka periaate on sama kuin tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeissa *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitleminen*. Näihin ohjeisiin tiedeyhteisö on jo kattavasti sitoutunut. Työryhmä jättäisi valtaosan tutkimuksesta edelleen eettisen ennakoarvioinnin ulkopuolelle. Arvioinnin piiriin tulisivat vain mietinnössä erikseen tarkoin määritellyt tutkimusasetelmat. Mietintö on kevättalvella 2009 laajalla lausunto-kierroksella, jonka jälkeen tutkimuseettinen neuvottelukunta päättää jatkotoimenpiteistä.

KANSALLINEN DIGITAALINEN KIRJASTO -HANKE, PITKÄAIKAISSÄILYTYSJAOSTO

Opetusministeriön *Kansallinen digitaalinen kirjasto* -hanke (KDK) toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätöstä kansallisen tietoyhteiskunnan tavoitteista 2007–2011. Opetusministeriö asetti hankkeelle seurantaryhmän ja ohjausryhmän, jonka alla toimivat saatavuus- ja pitkäaikaissäilytysjaostot sekä tekninen asiantuntijaryhmä.

KDK-hankkeen tavoitteet ovat kirjastojen, arkistojen ja museoiden keskeisten kansallisten tietovarantojen saatavuuden ja käytettävyyden edistäminen tietoverkoissa ja sähköisten kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytysratkaisujen kehittäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi käynnistettiin yhteisen hakupalvelun ja sähköisen pitkäaikaissäilyttämisen (PAS) kehittämishankkeet.

Tietoarkiston edustaja osallistui kaikkiin pitkäaikaissäilytysjaoston kokouksiin. Jaosto aloitti työnsä kesäkuussa. Vuoden loppuun mennessä sovittiin, että kansallista pitkäaikaissäilytys Hanketta lähdetään viemään eteenpäin ja laadittiin CSC:n johdolla pitkäaikaissäilytysratkaisulle alustava toiminnallinen ja tekninen vaatimusmäärittely. Sähköisten tutkimusaineistojen pitkäaikaissäilyttämisen ratkaisut eivät varsinaisesti kuulu hankkeen tehtäväkuvaan, mutta tietoarkiston edustuksen myötä ne ovat esillä PAS-hankkeen käytännön työssä. PAS-hankkeen vetovastuu on Kansallisarkistolla.

■ KDK-hanke: http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankkeet/digitaalinen_kirjasto/index.html

Kansainvälistä yhteistyötä ja hankkeita

Tietoarkisto toteuttaa tehtäviään tekemällä aktiivista yhteistyötä alan kansainvälisten ja eri maiden kansallisten toimijoiden kanssa.

IASSIST, INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR SOCIAL SCIENCE INFORMATION SERVICE AND TECHNOLOGY

IASSIST on yhteiskuntatieteellistä tutkimusta tukevien yksiköiden, kuten tietoarkistojen ja datakirjastojen, työntekijöiden kansainvälinen järjestö. Sen tärkein toimintamuoto on vuosittain järjestettävä kansainvälinen konferenssi. Vuoden 2008 konferenssin teema oli *Technology of Data: Collection, Communication, Access and Preservation*. Palo Altossa pidettyyn konferenssiin osallistui kolme tietoarkistolaista. Toimintavuoteen kuului myös vuoden 2009 konferenssin valmistelu, sillä konferenssi pidetään Tampereella teemalla *Mobile Data and the Life Cycle*. Lisäksi tietoarkiston tietopalvelupäällikkö jatkoi kaksivuotista kauttaan järjestön hallituksen Euroopan aluesihteerinä.

■ IASSIST: <http://www.iassistdata.org/>

ICPSR, INTER-UNIVERSITY CONSORTIUM FOR POLITICAL AND SOCIAL RESEARCH

ICPSR on Yhdysvalloissa toimiva kansainvälinen yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen keskus, joka tarjoaa jäsentensä käytettäväksi maailman suurimman yhteiskuntatieteellisen elektronisen data-arkiston ja järjestää kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmäkursseja. Tietoarkisto vastaa Suomen kansallisesta jäsenmaksusta ICPSR:lle. Suomen yliopistot ovat tätä kautta ICPSR:n jäseniä. Vuonna 2008 tietoarkisto käytti aktiivisesti ICPSR:n arkistoa, josta se sai muun muassa tuoreimmat Eurobarometrit. Tietoarkisto välittää kaikkia ICPSR:n aineistoja suomalaisille tutkijoille.

■ ICPSR: <http://www.icpsr.umich.edu/>

DDI-ALLIANSSI

Tietoarkisto on ollut vuodesta 2003 lähtien yhteiskuntatieteellisten data-aineistojen kuvailuun tarkoitettua DDI-formaattia kehittävän kansainvälisen DDI-allianssin jäsen. Allianssin asiantuntijakomiteassa tietoarkistoa edustaa tietopalvelupäällikkö. Lisäksi kielenkääntäjä on asiantuntijajäsen kontrolloitujen sanastojen työryhmässä.

■ DDI: <http://www.ddialliance.org/>

CESSDA, COUNCIL OF EUROPEAN SOCIAL SCIENCE DATA ARCHIVES

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto on Euroopan data-arkistojen yhteenliittymän, CESSDAn, jäsen. CESSDAn toimintaa kehitetään vuosittaisissa johtaja- ja työntekijätapaamisissa, joihin tietoaarkiston edustajat osallistuvat aktiivisesti. Vuoden 2008 työntekijätapaamisen aiheena oli DDI-kuvailuformaatin käyttö tutkimusaineistojen metatietojen hallinnassa. Tietoaarkiston tietopalvelupäällikkö toimi verkkosivujen toimittajana ja koordinoi intrasivuston kehittämistä.

■ CESSDA: <http://www.cessda.org/>

CESSDA PPP

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto toimi tammikuun 2008 alusta lukien aktiivisesti EU:n 7. tutkimuksen puiteohjelman rahoittamassa CESSDA-PPP-hankkeessa, joka on osa Euroopan tason tutkimusinfrastruktuureja rakentavaa ESFRI-prosessia. PPP tarkoittaa tässä yhteydessä ESFRIn hyväksymää valmisteluvaiheen hanketta (Preparatory Phase Project). Pää tavoitteena on luoda sopimus pohja ja säännöt alan uuden eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurin toiminnalle.

Uuden eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurin eli ERI:n on määrä aloittaa toimintansa vuonna 2010. ERI:n jäseniksi liittyvät Euroopan tutkimusalueen valtiot, mikä edellyttää CESSDAlta huomattavaa muutosta tähänastiseen löyhään yhteistyötapaan. Uusi CESSDA-ERI sisältäisi joukon keskitettyjä toimintoja ja palveluita, joihin jäsenmaita edustavat organisaatiot integroituvat aikaisempaa tiiviimmin.

Tietoaarkiston edustajat osallistuiivat vuoden aikana CESSDA-PPP:n Management Boardin ja sen työvaliokunnan toimintaan sekä kolmeen muuhun työkokonaisuuteen (work package). Tietoaarkistolla on kaksivuotinen vetovastuu kokonaisuudesta, joka valmistelee alan asiansaonitukseen ja monikieliseen hakuun ja dokumentointiin liittyviä aihekokonaisuuksia. Kolme tietoaarkiston työntekijää toimi vuoden 2008 aikana yhteensä seitsemän henkilötyökuukautta hankkeen projektitehtävissä.

Kansainvälistä aineistoyhteistyötä

Tietoaarkisto rahoittaa vertailevan tutkimuksen infrastruktuureille suunnatusta määrärahasaatan useiden kansainvälisten tutkimusten aineistonkeruuta. Lisäksi tietoaarkiston työntekijät osallistuvat muun muassa aineistojen keruun suunnitteluun ja data-aineistojen prosessointiin tutkimuskäyttöä varten.

ISSP, INTERNATIONAL SOCIAL SURVEY PROGRAMME

Suomi on ollut maailmanlaajuisen yhteiskuntatieteellisen ISSP-vertailututkimusohjelman jäsen vuodesta 2000 lähtien. Osallistuminen on järjestetty usean eri organisaation yhteistyönä. Tietoaarkiston lisäksi mukana ovat Tilastokeskus sekä Tampereen yliopiston sosiologian ja so-

siaalipsykologian laitos. Tilastokeskus on kerännyt vuosittain Suomen ISSP-aineistot postikyselyinä. Vuonna 2008 kerättiin *Suomalaisten arvot ja uskonnollisuus* -aineisto.

■ ISSP-tietoa suomeksi: <http://www.fsd.uta.fi/aineistot/kvdata/issp.html>

WVS, WORLD VALUES SURVEY

Syksyllä 2005 kerättiin Suomen viidennen aallon World Values Survey -aineisto tietoaarkiston, Suomen Gallupin, Kirkon tutkimuskeskuksen ja Kelan yhteistyönä. Sarjan ensimmäiset aineistot kerättiin 1980-luvun alussa. Kyselyissä on kartoitettu eri maiden kansalaisten toimintaa sekä yhteiskunnallisia arvoja ja asenteita suurelta osin yhtenevin, strukturoiduin kyselyin. Suomi on ollut tutkimusohjelmassa mukana alusta lähtien. WVS:n kuudennen aallon keruuseen oli varattu rahoitus vuodelle 2008 tietoaarkiston infrastruktuurivaroista. Keruu ja määräraha siirtyvät vuodelle 2010.

■ WVS-ohjelman verkkosivut: <http://www.worldvaluessurvey.com/>

ESS, EUROPEAN SOCIAL SURVEY

ESS on eurooppalainen, joka toinen vuosi toistettava vertailututkimushanke. Suomen kansalliset aineistot on rahoittanut Suomen Akatemia ja kerännyt Tilastokeskus. Tietoaarkisto tuottaa Suomen aineistoista suomenkieliset versiot, joita jaellaan tietoaarkiston normaalin käytännön mukaan. Tietoaarkiston johtaja on hankkeen kansallisen ohjausryhmän jäsen. Vuonna 2008 ESS julkaisi kolmen ensimmäisen aallon integroidun vertailuaineiston verkossa ja neljännen aalloon aineistot kerättiin. Viidennen aallon kiertävien moduulien haku julistettiin auki marraskuussa.

■ ESS-tietoa suomeksi: <http://www.fsd.uta.fi/aineistot/kvdata/ess.html>

LIS, LUXEMBOURG INCOME STUDY

LIS-projekti tarjoaa tutkijoiden käyttöön kansainvälistä vertailuaineistoa tulonjaosta, työmarkkinoista ja varallisuudesta. Tietoaarkisto vastaa Suomen LIS-jäsenmaksusta. Aineistojen käyttö on maksutonta jäsenmaiden tutkijoille, mutta vaatii rekisteröitymisen.

LIS-projektiin lisättiin uusi aineisto *Finland 2004* tammikuussa. Aineisto perustuu Tilastokeskuksen tulonjakotilastoon. Suomalaisten tutkijoiden LIS-käyttö on ollut huomattavaa useimpiin muihin jäsenmaihiin verrattuna. Suomalaisia rekisteröityneitä käyttäjiä on 40, joista 14 aktiivista käyttäjää. Lähetetyistä ajopyynnöistä oli 13 prosenttia suomalaisten tekemiä (17 prosenttia vuonna 2007). LISin julkaisusarjan julkaisuista 24:ssä (61 prosentissa) on käytetty suomalaista aineistoa. Vuoden 2005 alusta lähtien LIS-projektilla on ollut suomalainen tutkimusjohtaja, Markus Jäntti (Åbo akademi, Institutionen för samhällsekonomi och statistik).

■ LIS-tietoa suomeksi: <http://www.fsd.uta.fi/aineistot/kvdata/lis.html>

CSES, COMPARATIVE STUDY ON ELECTORAL SYSTEMS

Suomi liittyi vuonna 2002 kansainväliseen CSEStutkimusverkostoon, joka kerää kyselyaineistojen lisäksi tietoja muun muassa eri maiden vaaleista, vaalijärjestelmistä, kansalaisten poliittisesta osallistumisesta ja asenteista. CSEShankkeen tuorein Suomen osuus kerättiin osana vuoden 2007 eduskuntavaalitutkimusta. Siitä tietoarkistossa muokattu englanninkielinen datatiedosto lähetettiin Ann Arboriin maaliskuussa 2008. Tietoarkisto koordinoi Suomessa tutkimuksen aineistonkeruun rahoitusta ja eri tutkimusaineistojen käsittelyä. Suomen aineiston pohjalta tehty päätutkimus ilmestyi alkuvuodesta 2009: Sami Borg ja Heikki Paloheimo (toim.): *Vaalit yleisdemokratiassa. Eduskuntavaalitutkimus 2007*. Tampere University Press 2009.

■ CSES-tietoa suomeksi: <http://www.fsd.uta.fi/aineistot/kvdata/cses.html>

Talous

TULOT	2007	2008	
	702 200	768 900	Perusvoimavarat
MENOT	2007	2008	
	515 000	543 700	Palkat
	69 100	74 900	Tilakustannukset
	58 100	66 700	Hankinta- ja kulutusmenot
	642 200	685 300	
	60 000	83 600	Siirtyy vuodelle 2009

Vuoden 2008 luvut alustavia.

Tietoarkisto saa pääosan tuloistaan opetusministeriöltä Tampereen yliopiston kautta kanavoituna perusvoimavararahoituksena. Vuoden 2008 tulot ja menot on esitetty taulukossa.

Perusvoimavaroihin sisältyy vuosittain 100 000 euron määräraha, josta tietoarkisto rahoittaa muun muassa kansainvälisten vertailututkimusaineistojen keruuta ja aineistoinfrastruktuurien jäsenmaksuja. Määrärahan jakamisesta vuosille 2007–2010 päätettiin neuvottelukunnan ja johtokunnan kokouksissa keväällä 2007. Vuonna 2008 kuluja aiheutui International Social Survey Programmen (ISSP:n) aineistokeruusta, vuoden 2007 ISSP-aineiston kansallisesta raportoinnista ja Luxembourg Income Studyn (LISin) jäsenmaksusta.

World Values Surveyn (WVS:n) keruu lykkääntyi, mikä nosti vuodelle 2009 siirtyvien si-
dottujen varojen määrää. Siirtovaroja syntyi myös virkavapauksista. Merkittävin projekti oli
CESSDA-PPP, jossa kolme tietoarkiston työntekijää työskenteli 1–3 kuukauden ajan vapaana
muista virkatehtävistään.

Tietoarkiston johtokunta ja valtakunnallinen neuvottelukunta

Tietoarkiston toimintaa ohjaavat johtokunta ja valtakunnallinen neuvottelukunta. Niiden
tehtävät on määritelty yliopiston johtosäännössä. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston johto-
kunta koostuu Tampereen yliopiston laitosten ja tiedekuntien sekä opiskelijoiden edustajista.
Johtokunnan esittelijä on tietoarkiston johtaja. Neuvottelukunnassa on edustajia Suomen eri
yliopistoista ja muista yhteistyöorganisaatioista.

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston johtokunta
toimikausi 1.8.2007–31.7.2010, opiskelijajäsenet 2008–2009

Varsinainen jäsen

puheenjohtaja
Jukka Kultalahti
Irma Sulkunen
Anssi Auvinen
Jari Eskola
Marja Alastalo
Marjo Rita Valtonen
Pentti Raittila
Tuomas J. Alaterä
Anniina Lehtonen

Varajäsen

Timo Keski-Petäjä
Eija Kukkurainen
Tiina Salminen
Veli-Matti Värri
Jouko Nätti
Tapio Nummi
Eero Pantzar
Hannele Keckman-Koivuniemi
Henri Seppänen

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston valtakunnallinen neuvottelukunta
toimikausi 1.8.2007–31.7.2010

Varsinainen jäsen

Turun yliopisto:
Seppo Pöntinen (puheenjohtaja)

Varajäsen

Katja Forssén

Helsingin yliopisto:
Susanna Fellman

Pekka Martikainen

Jyväskylän yliopisto:
Saija Mauno

Timo Anttila

Lapin yliopisto:
Jukka Mäkelä

Suvi Ronkainen

Oulun yliopisto:
Terttu Kortelainen

Vesa Suominen

Vaasan yliopisto:
Ari Salminen

Pirkko Vartiainen

Åbo Akademi:
Marko Joas

Ann-Sofie Hermanson

Suomen Akatemia:
Maija-Liisa Toikka

Jarmo Laine

Opetusministeriö:
Ilkka Turunen

Eeva Kaunistmaa

Stakes:
Jussi Simpura

Olli Nylander

Tilastokeskus:
Eero Tanskanen

Johanna Rantanen

Kansallisarkisto:
Markku Mäenpää

Maija-Liisa Tuomi

Tampereen yliopiston kirjasto:
Paula Manninen

Merja Hyödynmaa

Tampereen yliopiston ylioppilaskunta
Maiju Korhonen

Henrikki Luoma

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto:
Sami Borg

Henkilökunta vuonna 2008*

Sami Borg	johtaja vv. 1.8.2007–31.7.2008
Helena Laaksonen	informaatikko (johtaja 1.8.2007–31.7.2008)
Katri Aarnio	hallintoasiainsihteeri
Asiakaspalvelu ja aineistonkäsittely:	
Mari Kleemola	tietopalvelupäällikkö
Arja Kuula	kehittämispäällikkö
Seppo Antikainen	tutkimusamanuenssi
Hannele Keckman-Koivuniemi	tietopalveluasiantuntija
Taina Jääskeläinen	kielenkääntäjä
Tarja Uotila	asiakas- ja tietopalvelusihteeri
Päivi Vännilä	tiedottaja (1.9.2007–31.7.2008)
Tekninen tuki:	
Matti Heinonen	atk-erikoistutkija
Sirkka Säynäjäkangas	atk-erikoistutkija
Jouni Sivonen	pääsuunnittelija
Verkkopalvelut:	
Tuomas J. Alaterä	tietoverkkoasiantuntija

* Ei sisällä kesäharjoittelijoita, tuntityöntekijöitä, lyhyitä määräaikaissuusia eikä siviilipalvelusmiehiä.

YHTEISKUNTATIEEELLINEN
TIETOARKISTO

Käyntiosoite: Åkerlundinkatu 2 A, 5. krs
Tampere
Postiosoite: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
33014 Tampereen yliopisto
Puhelin: (03) 3551 8519
Faksi: (03) 3551 8520
Sähköposti: fsd@uta.fi
Kotisivu: <http://www.fsd.uta.fi>

